

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja vsak petek na cel poli, in velja po pošti za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četert leta 1 gld. 15 kr.
V tiskarnici sprejemana na leto 3 gold. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četert leta 90 kr., ako zadene na ta dan praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XXI.

V Ljubljani 18. kimovca 1868.

List 38.

CVETLIČNIK.

Sanja.

(Zložil B. Terzinski.)

Na razvalini tužen božec mi kleči,
V tišini sveti Vsemogočnega časti,
Iz dna srcá zdihuje, prosi za pomoč, —
In predno se zavé, nastane temna noč.

Na sinjo skalo trudno glavo položi,
In kmalu hladno vmirjen sladko spanje spi,
Otožnih Oča pa mu pošlje sanje té,
Ki naj ozdravile bi ranjeno srcé:

Še enkrat *)

Tarbula.

Kjer le redko solnce sije,
Mraz in slana v lica brije,
Kjer ne gre pšenica v klase,
Kjer le mah in ternje rase.

Kjer se ovc ne pase čeda,
Kjer se morske le goveda
V ledu sem ter tje valijo,
In po plenu hrepenijo.

Daljna severna dežela,
Tebe, vedež, bo sprejela!
Učenost tam svojo kaži,
Tam na zvezde glej in laži!

Vi kristjani, ki nemila
Roka mi vas pomorila,
Vi prezvesti mi sinovi,
Naj tekó vam srečni dnovi!"

Tak je Sapor car govoril.
Kakor sklenil, tak je storil.
Daljna séverna dežela
Je hudobneža sprejela.

Solnce svobode že vzhaja,
Križ častitljivo pa vstaja,
Seme — kri — rodi zdaj klase,
Cerkve se razcvita, rase.

Sklep.

Morje steguje se v daljine,
Do kamor tvoje oko ne seže,
Ker bregov ga oklep ne veže.
Kdo zmeril njega bi globine? —

*) Po nesreči se nam je bil zadnji déł Tarbule zamešal, in ker je bil poslednji odstavek (gl. list 30.) koncu nekoliko podoben, smo mislili, da je res sklep. Vr.

Na morju plava čolnič zali:
Prijazni zibljejo ga vali.

Pa zdaj valovje kviško vstaja,
Zagernejo nebó oblaki.
Z njih švigajo ognjeni traki,
Nevihite silne moč razsaja.
Val dviga lad'jo v visočine,
Nazaj jo meče v globočine.

Gorjé ti, čoln, zdaj boš poginil,
Z oblaka črnega bo strela
Drevó edino ti zažela,
Te val na skalo bo porinil.
Po tebi strašno brezno zeva,
Kdo ž njega rešil bo te, reva!

„Nevihita stoj, mir vam valovi!“
Gospod neskončni se oglasi,
In mirni zopet so talasi,
Ne tulijo zdaj več vetrovi.
Prijazni valčiki šumljajo,
Po njih čolnarji pa vesljajo.

Ta čoln na morju, cerkev sveta,
Naj lepša tvoja je podoba.
Cveté prekrasna zdaj ti doba,
Divjá ko pekla moč ukleta;
In zgodba perziška nam kaže,
Resnica večna da ne laže.

Zdaj vživali so dneve sreče
V široki Perziji kristjani;
In zdaj so bili preganjani.
Terpeli muke so naj veče,
Skor mislil bi, da vsi kristjani
Na perziškem so pokončani.

Brez števá jih pod mečem vmira;
Kristjanov vendar je število
Vsak dan na skrivnem se množilo;
Paganom sveti kerst odpira
V cerkev vrata, ter izmije
Narodom grehov hudobije.

„Na križu v morju muk zagleda Jezusa,
Pod križem pa stoji Marija žalostna,
Šest mečev že presunilo ji je srcé,
In že za tó nastavljen tudi sedmi je.“

„Iz neba pa se te besede čujejo:
„Le nòsi, nòsi križe grešni sin voljno;
Lej, kaj nedolžni božji Sin krotkó terpi,
Pritožbe britke mu iz ust nobene ni.““

Prikazen mine, s spanja tóžnik se zbudi,
Pohlevno potolažen goro zapusti,
In kar mu tekel voz življenja je gerčeč,
Ni tóžil nikdar on čez križe svoje več.

Gospod pomaga cerkvi v sili;
Cesarju novo serce vstvari
On, ki z vladarji gospodari. —
Se car kristjanov tužnih usmili;
Berž trinog oistro sabljo spravi,
Ker konec dóbi je kervavi!

Hramovi vstajajo s pepela,
V njih pa altarji pozlačeni
Neskončnemu so posvečeni.
V hramovih množica vesela
Razliva Boga čute svoje,
In Rešeniku hvalo poje.

Ne zabi ljudstvo mučnikov,
Ki niso trinogu se vdali,
Ki so za vero sveto pali,
In v krogu zdaj živé svetnikov.
Kristjan zdaj njim se priporoča,
Do njih kipí mu želja vroča:

„O Tarbula, Simeon junaki!
Ki ste v nebo se preselili,
In ste sirote zapustili,
Kjer temni plavajo oblaki!
Pogosto se na nas ozrite,
Pri Večnemu za nas prosite!“

Petnajst stoletij je minulo,
Kar sveto kri prelila deva,
Ki pesem moja jo opeva. —
Se tukaj vse je spremenilo,
Le cerkev stara je ostala,
Ko v morju sinjem siva skala.

Al cerkev stara, vedno mlada
Narode mlade v krilo zbira,
Jim luč prižiga, raj odpira,
Kjer je kristjanov sladka nada.
Gospod je seme vs'jal; zalila
Ga je mučencev kervca mila.

Kdo ima pravico postave dajati zastran zakona kot sv. zakramenta?

(Konec.)

II.

Znabiti pa ima s Cerkvijo vred tudi posvetna oblast pravico staviti zadržke, ki tičejo notranjo veljavo zakona? Nima. Vidi se to:

1. Iz prej povedanega. Če je zakon sv. zakrament in sicer tako, da se zakonska pogodba in pa zakrament še ločiti ne dasta, potem ima le edina Cerkev določevati, kaj da je prava stvarina zakramentov. Tvarina (materia) zakramenta sv. zakona je nasprotno izročanje (mutua traditio), vsled katerega se dá mož ženi, žena pa možu v oblast, da se doseže namen zakona; — kdo bi tedaj verjel, da je Jezus posvetni oblasti in njenim postavam prepustil določevati, kdaj da je ta stvarina prava in veljavna? Le pomislimo, kako raznoverstne so posvetne postave v raznih krajih, kako se od dné do dné spreminjajo v tistem kraju, pod isto vlado. Tako bi se zgodilo, da kar je danes posvetna oblast poterjila za veljavni zakon, to bi čez tedne znabiti že zaverгла. Ena le je resnica, in ta je nespremenljiva, je večna, — nahaja se v Cerkvi Kristusovi.

2. Spričuje to ravnanje sv. Cerkev skoz vse čase. — Cerkev ni posvetni oblasti nikdar pripoznala oblasti staviti razdiravne zadržke, le samo sebi si jo je vedno svojila. Če se je kdaj sklenil zakon med verniki, spoznala ga je za veljavnega, ako je sklenjen bil po postavah cerkvenih, če bi bili tudi kterikrat posvetni vladarji taki zakon po svojih določilih razglasili za neveljavnega. Tako n. pr. je Cerkev zakone med sužnjimi sklenjene vedno za prave in veljavne spoznala in imela, akoravno jih posvetne oblasti niso za take spoznale. Pri Saksoncih in Frankih niso posvetne oblasti zakona sklenjenega med domačinom in ptujcem spoznale za veljaven zakon; pač pa Cerkev. Zakona med nepolnoletnimi in brez privoljenja staršev država ne spozna za veljavnega; Cerkev ima taki zakon po svojih cerkvenih postavah za veljaven zakon, če tudi ne pripušen. Sv. Oče Benedikt XIV, Pij VI, Gregor XVI so jasno izrekli, da le samo iz cerkvenih postav izvira vsa moč in veljava zakona, da tedaj, če posvetna oblast zabrani kak zakon, je ta zabranitev le tedaj zadržek, če ga kot tacega poterdi in pripozná tudi Cerkev.

3. Da nimate obe oblasti pravice staviti zakonskih razdiravnih zadržkov, to se tudi še iz tega razvidi, ker je dokazovanje tistih, ki to terdijo, popolnoma napačno. Tisti ki državi pripisujejo to oblast, se opirajo na dvoje. Pervič pravijo, se dá ločiti zakrament zakona pa pogodba zakona, in zakrament spada cerkvi, pogodba pa posvetni oblasti. Vendar da se ne dá ločiti zakrament od pogodbe in da je vsaka zakonska pogodba med kristijani ob enem že tudi sv. zakrament, o tem smo že govorili. — Drugič pa terdijo: Kaj je neki stvarina tega zakramenta družega kot navadna pogodba, in pogodba spada kakor vse pogodbe v področje posvetne oblasti? To pogodbo med možem pa ženo je Jezus res vzdignil k časti sv. zakramenta, s tem pa ni imel volje krajšati pravic posvetnim vladarjem; — tedaj si Cerkev ne smé prilastovati pravice, sklepati in soditi o tej zakonski pogodbi.

Ki tako sodijo, ki v keršanskem zakonu ne vidijo družega ko navadno pogodbo, ti so na napačnem potu. Se vé, da je pri zakonu pododba, ali ta pogodba ni bistvo zakona. Če tudi zakon imenujemo pogodbo, vendar je pogodba ta prav čisto popolnoma drugačna kakor so druge navadne pogodbe, pri katerih gré posvetni gosposki beseda. — Dva sosedu Janez in Jože, ki imata oba zemljišči, vendar pa Janez nima lastnega

gumna, Jože pa ima gumno, vendar ne potrebne živine za vožnjo, — ta dva se zmenita in naredita pogodbo, da si bota pri poljedelstvu tako eden drugemu pomagala, da bo Janez svojo živino posodil Jožetu, kedar je bo potreboval, Jože pa sosedu svoj pod prepuščal. To je pogodba, ktera ima vso veljavo pred postavo, če je postavno sklenjena. Ali ta pogodba ni za vse žive dni, temuč ima veljavo le dokler sosedu hočeta. Če se snideta, in Janez reče Jožetu: „veš kaj, sosed, to nasprotno posojevanje je sitno, razderiva pogodbo —“ pa je dobro, če še Jože privoli, — pogodba je raztergana. Ravno tako utegneta sosedu pogodbo premeniti, drugač zasukati. — In če bi Janez posojal Jožetu svojo živino, kakor sta se zmenila, Jože bi pa svojega poda ne hotel prepuščati Janezu, kaj bi storil Janez? K gosposki bi šel, bi ga tožil, da ne spolnuje pogodbe, in gosposka bi Jožeta prisilila, da bi moral storiti, kar je obljubil. — To je pogodba. Vse drugo je zakonska zveza. Naj prej zakonska že ne storita pogodbe, ki bi zadevala vnanje reči, temuč dasta si nasprotno pravico drugi do družega. Potlej njuna pogodba tudi ni taka, da bi jo po svoji volji razderla ali pa spremenila, temuč natanko je določena po natornem in cerkvenem pravu. In pa dolžnosti, ki iz zakonske pogodbe izvirajo za vsacega zaročencev, se mar dajo siloma, z beričem iztirjati? Se da prisiliti nasprotna notranja vdanost, dušna pomoč, serčna ljubezen? — Nikakor ne, vse to izvira iz proste volje zaročenih. Očitno je tedaj, da take pogodbe grejo tisti oblasti, ktera edina ima moč in vpliv do vesti, do serca človekovega.

Taka pogodba tedaj je stvarina zakramenta sv. zakona. Taka pogodba je bila povzdignjena k časti sv. zakramenta, s tem pa izmed navadnih posvetnih reči izločena; tako je bila ta pogodba že sama po sebi odmaknjena svetnim paragrafom. In če je ta pogodba po Kristusu bila odmaknjena posvetni oblasti, je naš Gospod nezmerno odškodoval oblasti za to s svojo vseblazilno vero? Ravno sv. Kristusova vera podpira prestole vladarjev, ohranjuje ljudstva v zvesti pokorščini in ljubezni do njih. In kaj, če je posvetni oblasti odmaknjena zakonska pogodba, je ona ravno s tem dosegla svetost in čistost. Kaj neki bi bil zakon kot zgolj posvetna pogodba, zakon brez svetosti in stanovitnosti, ktera mu dohaja po Kristusu in sv. Cerkvi? Ali bi pač zamogel biti zakon kot navadna pogodba zdrava podlaga družine, vlade, človeške družbe?

Po vsem povedanem tedaj ima le samo Cerkev lastno oblast, staviti razdiravne zakonske zadržke, dajati postave, ki zadevajo notranjo veljavo zakona, razsojevati o veljavi ali neveljavi zakonske zveze. In ker je s postavodajstvom potrebno zmiraj združeno sodništvo, tedaj je jasno, da le cerkvenim sodnijam gre sklepati o veljavi ali neveljavi zakona.

Kaj pa gre posvetni oblasti pri zakonu? Tudi posvetna oblast ima govoriti pri zakonu, — ona ima pravico staviti zakonske zadržke gledé vnanje strani zakona, toda zakonske zadržke samo zakon branivne, prepovedovavne; pa ne zakon razdiravnih zadržkov. — To je Cerkev vselej pripoznavala, in to je posvetni oblasti tudi potrebno, ravno zato namreč, ker je zakon v ozki zvezi z državo. Zakon je podlaga človeške družbe, je podlaga države in kaj veliko vnanjih, posvetnih reči in zadev je sklenjenih in združenih z zakonom, ali pa izvirajo iz zakona. Take so: pravice postavno zakonskih ali nezakonskih otrok, nasledovanje v posestvu, dedšina, skerb za izrejo otrok, sešeno po smerti staršev itd.; take reči in zadeve že po svoji naravi grejo pred posvetno gosposko, in Cerkev je njih določila tudi vselej puščala vladi. Vlada tedaj svoje določila in tirjatve stavi zastran vnanjih, posvetnih na-

sledkov zakona, ona po svojih postavah določuje zastran zakona, kar je v občni prid, v prid vse države in pa v mir in edinstvo posamesnih družin; ne pa zastran notranje veljave sv. zakona. Z.

Ubožčki so podoba Jezusova.

Sloveči mož duhovnega življenja, imenovan Tomaž Jezusov, pripoveduje: Zgodilo se je, da se je nekdo želel svojih grehov znebiti, katerih velika butara ga je težila. Ker pa ni mogel svojih grehov tako obžalovati, kakor je želel, je šel ves žalosten iz hiše, ne vedoč, kam bi se obrnil, da bi našel kaj tolažbe. Ravno pri vratih mu pride ubožček naproti, ki je bil zelo reven. Zdaj se spomni besedi Kristusovih, kar se dá ubogim, da on ravno tako sprejme, kakor bi se dalo njemu samemu. Gre tedaj nazaj v hišo in prinese mu dar, — misleč, kakor bi stal pred Kristusom, se odkrije, priklone prav ponižno glavo, in govori v srcu: „Gospod Jezus Kristus, ki si v tem ubožčku, rad bi ti dal svoje serce, pa oh! tako je terdo, da ti ga ne morem dati, in bi ga tudi Ti sprejeti ne hotel; vzemi tedaj ta kruh, katerega zamorem dati; z mojim srcem pa stori, kar ti je ljubo.“ — Moč take ponižnosti je bila toliko, da so ga solze vsega omečenega oblile, še preden se je sklonil. Pozneje je Bog velike milosti delil temu spokorniku.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Čast. gosp. novim duhovnom po Slovenskem se Danica priljudno priporočuje, naj bi po zgledu svojih starejših tovaršev tudi oni na ta edini cerkveno-politiški list na Slovenskem pridno se naročevali, ga med našim narodom razširjali in vse znamenitniše dogodbe vredništvu pošiljali, nekaj zato, da se dogodbe za zgodovino ohranijo, še bolj pa v spodbudo drugim. „Časom se mora v jeziku časa govoriti.“ Dandanašnji tiči vse v bukvah, knjižicah in časnikih; ako jim ne dajete dobrih, bodo segali po zanikarnih in strupenih. Sveti Oče Pij IX o vsaki priliki oserčujejo delavce za katoliško časništvo, da naj se goreče vojskujejo za cerkveno reč. To blago delo tudi delavcu pri Bogu veliko zasluženje pridobi, in njega samega dostikrat od praznih reči odvrača. Novi naročniki vzamejo lahko Dan. od mesca julija (2 gl. 20 kr.), ali pa od začetka oktobra do nov. leta (1 gl. 15 kr.).

Pri sv. Jakopu. Pretekli teden je prišla na svitlo knjižica, ktera zadeva zgodovino Mariinega znamenja, ki se ima zopet postaviti. Stareji Ljubljančanje in tisti, ki so s kmetov v Ljubljano prihajali, se gotovo še dobro spominjajo Mariinega znamenja, ktero je stalo na šentjakopskem tergu od l. 1682 do 1844, toraj več kot 160 lét. V tem času je znamenje po nezgodi časa veliko terpeló; kar je bilo poškodovanega, se ni popravljalo; in da se ni samo od sebe poderlo, so ga nekaj časa s hlodi podpirali. Ko pa tudi to ni nič pomagalo, so ga poderli l. 1844, in Mariino podobo, vlito z brona, so hranili v šentjakopski cerkvi, kjer še zdaj stoji pri zadnjem stranskem altari. Mislilo se je vedno na to, in želja zvestih Mariinih častivcev je bila, da bi se Mariina podoba postavila na kraj, kjer se je poprej nahajala, in kamor jo postaviti nas veže obljuba, ktero so naši spredniki storili; še več: zaobljubila se je vsa kranjska dežela po svojih odbornikih v deželnem zboru namestovana, ker slavni stanovi kranjske vojvodine so se Marii čistega spóčetja l. 1679 zavezali, da ji bodo v čast postavili očitno znamenje svoje hvaležnosti, ako kranjski deželi kuga prizanese. Mariino priprošnjo je Bog uslišal, dežela je bila kuge obvarovana in slavni stanovi so obljubo tudi spólnili. Pa stisk in nadlog rešeni spred-

niki že davno počivajo v naročji zemeljskem, in njih potomci so pozabili, da bi spolnovali zaobljubo in zadnjo voljo svojih staršev. Vendar mnogo serc je pogrešalo priljubljeno znamenje, pogrešala se je podoba premilostljive Gospe, in zatoraj se je začelo posebno v zadnjih letih resno misliti, kako bi se v novič postavil obljubljeni spominek. Snidil se je v ta namen odbor veljavnih gospodov vseh stanov, kateri so enoglasno sklenili in obljubili, da bodo skerbili, kar bodo mogli, in si z besedo in djanjem prizadevali, da se spominek postavi. Ker je tako mnogo sitnih in težavnih ovér odpravljenih, ker je že v preteklih letih nekaj denarjev nabranih, in ker nam je novi odbor porok: upamo, da bomo gledali Mariino podobo v novič postavljeno na šentjakopskem tergu. Zatoraj se častiti bravci „Zg. Danice“ vljudno prosijo, da bi kaj Marii na čast darovali in darove Mariinih častivcev nabirali. Knjižica se je poslala tudi nekterim znanim dobrotnikom cerkvenim po deželi in zunaj dežele in se dobiva po 10 soldov v šentjakopski zakristii (v slovenskem ali pa v nemškem jeziku); čisti znesek bode spominku v prid. Št.

— (Naloga slovenskim pesnikom.) V teržaškem škofijskem listu mesca vel. serp. smo čitali klasiško času primérno poezijo, ki bodi tukaj ponatisnjena; naj se poskusijo slovenski pesniki ž njo in kdor jo jasno in umevno posloveni za naš narod v kakoršni koli si bodi meri ali metru, je prošén, da bi jo Danici poslal.

Pesem.

„Multi autem ex eis, qui fuerant
curiosa sectati, contulerunt libros
et combusserunt coram omnibus.“
Act. XIX, 19.

Tempera votum, nocet haec legendi
Coeca prurigo, mulier profana
Flosculos carpis, latet heu frequenter
Anguis in herbâ.

Utiles semper meditare libros,
Lucra delectant, stylus est venustus
Saepe jejunos, sapiensve misce
Utile dulci.

Heu manu versas oculoque lustras
Codicem pravum, teretes dolones
Tangis et lento penetrata verme
Poma decora.

Si gelu spargat glacialis Arctos?
Ventus exstinguat fidei lucernam?
O cave damnum, pretiosa coeli
Munera serva.

Scilicet nullum metuis leaena!
Virgo! mentiris, sibi quisque nostrum
Jure diffidit, Zephyrique mota
Laberis aurâ.

Arcet a natis pater hoc venenum,
Te sequi patrem decet imperantem,
Crede, non semper relevatur aeger,
Crede perito.

Triticum praebes, palea potiris,
Stulta mercatrix! tibi parce demum,
Non oves censent, opulenta novit
Gramina pastor.

Agger iratum fluvium coërcet,
Aere sternuntur rabidi Molossi:
Excita flammas, rapiuntur aedes
Igne voraci.

En tuae semper caveo salutis,
Tu sapis demens!? mea vota spernis!?
Assides orae, barathro peribis
Mersa profundo.

— Te dni je bil v Ljubljani prečast. gosp. Frančišk Kums, Belgijan iz Antverpna, od l. 1849 misi-

jonar v Avstralii (Neuselandu), tedaj naš protinožec ali ravno na uni strani zemlje od nas. Ovčice njegove paše so človekožerci in do čistega divjaški. Ker se je misijon njegove okrajine silno zadolžil (za 100.000 frankov), torej iše pomočkov za nadaljevanje svojega bogoljubnega dela. Prišel je zdaj iz Rima, od koder je popotoval z g. dr. Jož. Sucom, ki je te dni domú se vernil. Iz Ljubljane pojde proti Dunaju, od ondod v Pariz, London in nazaj v svoj misijon.

Pripovedoval je, da divjaki imajo svoje poglavarje (čifa), da so lepe postave, do šest čevljev veliki, pa leni in nemarni ter imajo sami sebe za gospode, delavne ljudi pa za sužnje. Ljubijo in spoštujejo tistega, kateri oestro z njimi dela, torej da je škof iz Francoskega pri njih prišel ob vso veljavo, ker je bil predober. Sovražnike, ki jih na vojski vjamejo, pobijejo in pojedó. Vprašani, zakaj da ljudi jedó, pravijo: če jih mi ne snemo, jih bodo pa červi. Kako satansko grozovinski so, kaže n. pr. to, da mati ne mara, kar svojega lastnega novorojenca z glavo ob drevo treši in svinje z njegovim mesom kermi. Bi bilo pač bolje za kacega „liberalca“ tu ali tam, naj bi šel raji v novo Selandijo gledat, kaj so ljudje brez keršanstva, kakor pa da gre v srenjo ali kak zbor katoliške naprave, duhovne, cerkev zasramovat. Nekake ženske so tako grozovite, da kar usta nastavijo in gorko kri piijejo, ko človeku glavo odsekajo.

Tudi g. Kums je bil že v nevarnosti pojejen biti. O neki priliki je poglavar, obdan z divjaki, že pričel v strahovitem serdu svoj vojaški ples, kar je znamenje, da zdaj ga bodo. Kums, vedoč da vse nič ne pomaga, naj huji pa da je strah razodevati, vzame sekiro, ki je pri ognji ležala, jo podá glavarju in nastavi vrat... In kdo bi si mislil?... Na to djanje glavar zbeži, kakor bi ga bil puh odnesel, in vsi podložni z njim. Ta poglavar se je bil potlej spreobrnul in je zdaj prav dober kristjan, samo slinje skušnjave se mu še pocedó, kadar spregovorita o mesojedstvu z misijonarjem.

Jezik novih Sedandcov je priprost, imena in glagoli so negiblivi, nima sorodnosti z drugimi jeziki. Bog p. se imenuje „Ko te Atua“ („ko te“ je člen), človek „ko te tangota“, žena „Vahine“, deček „tamaiti“, zemlja „venua“, ogenj „ahi“, to je dobro „e poi anei“, to je slabo „ko te kino“, žejin sem „e hihahiha ki ahan ki te inu.“ Steje se takole: 1 ho tahi, 2 e rna, 3 e torn, 4 vha, 5 rima, 6 e ono, 7 e toru, 8 e rava, 9 e jut, 10 e nga, 11 ho tahi e nga itd.

— **Učiteljski zbor.** Napovedani učiteljski zbor se je pričel 15. t. m. ob devetih pri napolnjeni mestni dvorani; zraven velikega števila učiteljev (čez 140) je bila tudi množina poslušavcev. Pričujoči so bili p. n. gg.: Prošt in deržavni šolski oglednik dr. A. Jarc (za polit. komisarja), vikši šolski oglednik g. J. Zavašnik, in več družih kanonikov itd., mestni župan dr. Kosta, dr. Bleiweis, dr. Toman itd.

Poglavitniši točke in vošila tega zbora bi utegnile nekako te-le biti: Stališe katoliško; — podlaga narodna; — pripravi uk za učitelje naj se razširi, pomočki zmnožijo; — mežnarija — orglarstvo se loči od učiteljstva: vender naj se to vsakemu na prosto voljo pusti; — dosedanje dajatve, pobiranja itd. učiteljske naj se opusté, razpiše naj se učiteljski davek, in stalno plačo iz kase naj dobivajo.

Dalje naj naznanimo ob kratkem, kako se je to opravilo veršilo.

Gosp. učitelj Praprotnik pozdravi pričujoče in jih opomni, da naj volijo predsednika in dva pomočnika. Izvoljeni so bili zdajci s sklicovanjem, g. Praprotnik za predsednika, gg. Gerkman in Močnik za zapisovavca.

Predsednik opomni, da naj s premislilom govoré,

ker govori ne bodo v tej sobi ostali, temuč pridejo pred občinstvo in pred vlado, ter zbor prične.

I. Perva razprava je bila o pomanjkljivosti naših ljudskih šol. Pervi je govoril gosp. učitelj Fr. Govekar o šolskih darilih. Med pohvalo izreče, da on spozná le eno samo pedagogiko: keršansko-katoliško, in s tega stajališča skaže, da so darila mladini prav koristne. Zredoma ovrača razloge, s kterimi so dunajski učitelji darila odvrčali in osoljeno pritisne modrovavcem, ki malim daril ne privošijo, rekši: „Bojim se, da bi jim še nebés ne prepovedali.“ Milo so to leto otroci gledali na prazne mize o spraševanjih; starši so pa ogovarjali: „Taki-le ste, da našim otrokom še tega nedolžnega veselja ne privošite!“ — Ako se darila kje ne zlagajo z nemško pedagogiko, se pa dobro zlagajo s keršansko.

Sklep je bil: Prošnja napraviti do šolskih višjih, naj pri vladi dosežejo privoljenje, da se v naših ljudskih šolah zopet delé darila.

G. Japelj je pričel govoriti o nerednem obiskovanji šol, segal pa je na več strani čez okrožje. Nerednega obiskovanja šole je kriva dostikrat revšina ljudi, ker si ne morejo poslov tegniti; pa tudi uk za spoved in sv. obhajilo, meni govornik; ko ta nauk mine, le še zanikarni v šolo hodijo. Duhovni se naveličajo opominjati, da je le njih reč opravljena. (V teh besedah je morebiti ne mislé poterjena gotova resnica, da beseda duhovnov naj več opravi, da otroci pridno v šolo hodijo; vsi drugi pomočki malo zdajo.)

Zdaj začne govornik predloge staviti: Vsi otroci naj se zapišejo v začetku leta, ne med letom; o pol leta naj se zanikarni višjim naznanijo. — Keršanski nauk naj bi se učil celo leto o določenih urah, ne poljubno, — ne posebej, ampak v šoli. Čas za šolo naj je od 7—14. leta. — Nedeljska šola se mora pridno začeti, je brez vspeha. — Vsaka šola naj ima vert in prostorno izbico za podučevanje v djanskih naukih, svilstvo, sadstvo itd. — Potreba je posebnega berila, kratke slovnice, pomočne knjige za učitelja. — Zastonjske bukve naj se pusté učitelju; on naj bolje vé, kaj šola potrebuje. — Okrajno šolsko svetovavstvo naj ostane, kakor je bilo; krajnega pa ni treba, — taki višji bi gledali le za svoje otróke itd. — Mežnarije naj se od šole odpravijo. —

G. Močnik iše nekatere preplove predgovornikove v strugo nazaj napeljati, prične se daljši besedovanje, po kterem se nadaljuje na Močnikov svet dnevni red.

G. Erker govori (nemško) o učiteljih, šolskih pomočkih in učencih. Učiteljem napoveduje potrebno nadaljno izobrazovanje, ker se bo zmiraj več tirjalo; torej učiteljske zборе, družbe. Za pomočke svetuje k šoli tudi njivo, vert. — Zastran poostajanja iz šole meni, da učitelj naj bode tožitelj, torej je on zoper siljenje v šolo (Schulzwang); le samo za mesec dni naj bode globe za vsak dan 20—50 kr., in ako je za mesec poostaj iz šole, se otrok iz šole izloči. Poslednjič razodeva vesele upe do nove šolske postave itd.

G. Juvan iz Černomlja svetuje, naj se pripravnica zdaljša na tri leta ter naj se učijo tudi višje tvarine, zemljepisje, kemije itd. Dalje govori, kakošni mladenči, in s kolikimi šolami, naj se jemljejo v pripravnico; na kar gosp. šolski oglednik prošt Jarc pojasni, da te reči so že nekaj v osnovi, nekaj po postavi določene.

G. Stegnar priporoča: 1. naj bi se pripravniki koj prihodnje leto učili toliko na gosle, da bi si mogli pomagati pri učenju petja ter sami sebi prizanašati, ker: „Učiteljeve pljuča niso kovaški meh;“ — 2. naj bi se učenci na glavnih šolah učili po sekiricah (notah) peti. Vse je bilo poterjeno.

G. Eppich, učenik na ljublj. pripravnici, odsvetuje

(nemško) poldnovne šole, ker je premalo časa, da bi se z njimi kaj prida doseglo.

G. Uranič želi, da bi se po okolišinah kraja šolski prazniki predruščili, kadar p. starši otroke na polji močno potrebujejo.

G. Levičnik je gorko besedo spregovoril, gotovo iz naj boljši skušnje, da naše ljudske šole niso tako slabe, kakor se včasih govori. Mi učitelji spolnimo natančno svojo dolžnost, in kjer je potreba, prosimo vlado za boljši knjige. Ako bodo starši vidili, da mi vestno dolžnosti spolnujemo, radi bodo otroke v šolo pošiljali; ven in ven brez izločka pa tudi ne more vsak vselej priti. Da naše šole niso tako slabe, se djansko kaže, ker mladi ljudje svoje reči že znajo sami pisati. — mladi vojaki sami pisma domú pišejo itd.

G. Škerbinec nagovarja, naj ima vsaka šola svoje domače časnikarje: Novice, Danico... —

G. Stegnar želi družbo, ki bi pretresovala šolske knjige in zaznamovala v njih skaze, pomanjkljivosti itd.

Predsednik pové nato, da ima že osnovano učiteljsko društvo za vso deželo.

G. Gerkman bere osnovane pravila. Namen te družbe je: združevati in izobrazovati vse učiteljstvo za zboljševanje šol. Pomočki bodo: Shodi, izdelovanja pismenih vprašanj, časniki, knjige, muzikalije, „Učiteljski tovarš“ kakor organ, letni doneski. Udje bodo pravi, podporni, častni. Plačujejo: vpisnine 1 gld., letnine pa bližnji po 2 gl., zunanji po 1 gl. Občni zbor si izvoli 10 odborikov, izmed katerih bo voljen predsednik. Zbor je pravila sprejel in izročile se bodo deželni vladi v poterditev.

II tvarina: Kako bi se v ljudski šoli z družimi nauki združeno pospeševalo umno, narodno gospodarstvo in obertništvo? O tej tvarini g. Stegnar obširno govori. Učitelj naj se sam veliko in mnogotero uči in bere iz zadevnih bukev itd. ter naj jih v druge tvarine o lepi priliki vpleta, kakor v številjenje, spisje itd. itd. Vse pa naj se godi na narodni podlagi. Ljudje, ki hočejo nemšino, menijo, da se učijo učenci vsi za višji šole. Nihče ne bo tirjal, da naj se vsi učenci zavolj nekterih nemško uče... K temu poduku bi bilo treba primerne domače knjige.

G. Jerše meni, da to je težavna reč; začeti bi bilo treba že pri pripravnikih, in naj bi se prosila kmetijska družba, da smejo tudi pripravniki na njen vert hoditi. (Se sprejme.)

III reč je „učiteljska plača“, kako naj bi se stalno zboljšala? Govoril je:

G. Močnik. Pojasnoval je, da se je v šolstvu, odkar se je začelo, vse spremenilo, vse zboljšalo; samo plača je slaba ostala. Nobeno rokodelstvo ni tako slabo plačevano kakor učenje. Nova šolska postava je to pa to preuredila, samo plače ne. Prosimo! Mogoče, da bomo uslišani... Ko bi učitelj ne bil več „mežnar“, naj pobere šila in kopita, pa gre! Po takem vvodu popraša govornik svoje tovarše:

„Ali hočemo še mežnarji biti?“

Odgovor: „Nočemo.“

G. Močnik: „Meni je vse eno. Mežnarji nočete biti, ali tisto, kar mežnar dobiva, bi pa ne mara radi?“

Nato vstane šum in na Močnikov svet se seja preterga za nekaj minut, da bi se dogovorili.

Ko se razgovor povzame, nasvetuje g. Kuhar, naj se mežnarija loči od učiteljstva, in kar je mežnarija nesla, naj se po drugi poti dobiva. (Sprejeto.)

G. Adamič pa gre še dalje in reče: Orglanje in pa mežnarija od učiteljstva narazen! (Tudi to jim je prav.)

Močnikov svet je: Naj se to po ločenju v principu vsakemu na voljo pusti, da sam s cerkvenim predništvom vravná. (Tudi sprejeto.)

Močnik poslednjič svetuje, da vse priklade in datve naj nehajo, naj se razpiše „šolski davek“, in od dežele ali vlade naj bodo učitelji plačevani. (Zadovoljnost.)

Kaj k temu poreče narodna in vestna samostojnost, ako učitelji postanejo s tem vradniki, se vé, je drugo vprašanje.

Nadaljne obravnave so se sukale o tem, po koliko plačila bodo imeli iz deželne ali državne denarnice, in določili so pomočnikom po 300 gld. na leto, potem pa po 50 gl. po stopnjah višej, in po kmetih na 10, po mestih pa na 5 lét po 50 gl. zvišanja v plači. (Znano je pa, da mnogi učitelji zdaj bolje izhajajo.)

Iz Predoselj, 6. kim. Fr. Sk...l. — Dušno veselje ne le za mlade, ampak tudi za stare ljudi je gotovo prvo otročje sv. obhajilo. Dan prvega sv. obhajila je za katoliško mladino res kaj pomenljiv, silno imeniten, pa tudi prevesel dan. V Predosljah so to lepo slovesnost obhajali v nedeljo, 30. avgusta t. l., in sicer kakor vsako leto, tako tudi letos prav ginljivo in posneme vredno. Poprej ta dan so otroci in tudi odraseni pobožno k sv. spovedi prihajali. V nedeljo zjutraj so se zbrali novo-obhajanci pol ure pred sv. opravilom v lepi šolski sobi. Ko veselo zazvoní, grejo po dva in dva v cerkev. Poleg prvega para s šolsko zastavo gre g. učenik, med dečki in deklički pa kaplan kot voditelj, ter ste tudi dve dekleti zastavi nesle. Ko lepa procesija nedolžne mladine med mogočnim zvonjenjem v cerkev pride, se prične sv. maša. Pri sv. maši se je pelo: „Jezus male k sebi kliče“, in še več drugih za sv. obhajilo, posebno še od ranjega g. Slomšeka iz „Vademekum-a“ temu opravilu kaj primernih pesem; tudi od angelov varhov, da bi nedolžne otročiče greha varovali itd. — Duhovno opravilo so imeli vis. č. g. župnik, ki so s tako rekoč prirojeno gorečnostjo vtopljeni v nebeško veselje vravnali svoj govor slovesnosti primerno — ne le otrokom, ampak tudi staršem. Obrnili so se v govoru večkrat do staršev in posebno do novo-obhajancev, ter jim kazali v duhu Elija, kterega spijočega na njegovem begu je prebudil iz terdega spanja angel Božji, ter ponudil mu jedi, rekoč: „Vstani, jej, še dolgo pot imaš pred seboj.“ Tudi vi otročiči, — so djali g. oče, ste nastopili tako rekoč sedaj pot — težavno, nevarno in trudapolno pot skoz življenje. Kaj vas vse čaka na tem potu, koliko nevarnosti, skušnjav, zalezovanj hudobnega duha itd., vé sam Bog; — ali on vam daje v tej sveti jedi tečno hrano in okrepčavno popotnico za vašo hojo skozi življenje. Priporočajte se pa tudi posebno svojemu angelu varhu itd. — Po sv. maši so bili mladi Kristusovi svatje obhajani, ter se je pela pesem: „Prvo sv. obhajilo“ gosp. Volčiča, in potem z novo-obhajanci „Duša moja.“ Pristopilo je veliko družih ljudi k mizi Gospodovi. Po blagoslovu so g. kaplan, sedaj župnik v Rudniku, še glasno molili molitve po obhajilu. Potem so jih še v šoli s podobnicami in svetinjami, kakor tudi s kruhom obdarovali in jih srečne in razveseljene domu spustili. Ali po tako veselem opravilu zjutraj je bila popoldan žalost in jok, ker poslovljali so se ta dan ljubljeni duhovni pomočnik vis. č. g. Ant. Kerčon, in kaj ginljivo je bilo v cerkvi, ko so ljudje jokali za tako vnetim duhovnom.

Ko so gospod sv. blagoslov podelili, so jim tukajšni pevci zapeli ginljivo pesem v znamenje posebne vdanosti.

Drugi dan je bilo pa očitno šolsko spraševanje, pri katerem so otroci, kakor vsako leto tako tudi letos, prav izvrstno vse predmete znali. Kaj lepo so tudi peli cesarjevo in papež-Pijevo himno, poslednjo po napevu verlega učitelja g. Jož. Levičnika. —

Prvega kimovca je pa umetnik M. Ozbič na veliki altar križ postavil, kterega je kaj okusno in imenitno izdelal iz cementa z otoka Portland-a na Angleškem.

Gotovo, prvi veliki altar na Kranjskem iz tega blaga izdelan. Brusil in likal ga bode še zdaj, ter lepote napravljal. Zdelan ne bo še letos, ker se počasi suši. Veliko jih je že prišlo gledat ga in vsem je močno dopadel. Torej preserčna hvala prečastitima gg. bratoma in duhovnima kakor pastirjema, ki sta se trudila verh vsega družega tudi pri novo zidani podružni cerkvi na Kokrici.

Prem, 14. sept. Prihodnjo nedeljo, 20. t. m., se bomo zopet — in sicer za stanovito — povernili v novo blagoslovljeno farno cerkev, iz ktere nas je nečedni zidar koj po veliki noči bil pregnal, ker je bila lani le samo pokrita, pa ne še vsa zobokana in ometana, in torej komej na pol dodelana. Popolnoma izdelana bo še le — upamo — prihodnjo pomlad — in takrat bo tudi slovesno posvečenje. Vender je pa že dognana, če tudi ne še vse plačano, zdaj poglavitna reč, in prijazna cerkev je za Božjo službo že lepo pripravljena. Vsa fara se toraj veseli preselitve iz tesne kapelice v novi lepi tempelj — prihodnjo nedeljo, — in farman in farani vabijo vljudno k veseli slovesnosti na ta dan vse prijatelje in dobrotnike, kateri so več ali manj pripomogli, da ko neverjeten čudež — lepa hiša Božja — verh stermega hriba — v revni gorati deželici med tem sploh ubogim ljudstvom — in o tako žalostnem času zdaj sozidana stoji. Bog poverni vsim, kar so podarili za ta namen!

Iz Gorice. Na Daničino povabilo k preskušnji v goriški gluhomutnici je prišel iz Kranjskega eden gospodov iz Ljubljane še z drugim svojim g. tovaršem. Ako ravno smo jima na obrazu brali, da se med izpraševanjem nista dolgočasila, se jima vendar le še očitno moramo zahvaliti, da sta se do nas potrudila.

V Terstu so bili 12. vel. serp. naslednji čč. gg. za mašnike posvečeni: Ambrož Dambrosi, Jan. Hrovat, Peter Tomazin, Julij Varto, Jož. Zakotnik. — V snidu 20. vel. serp. je družba sv. Janeza Božjega trem členom svoje družbe podelila 180 gl. pomoči iz svojega zaklada. To kaže očitno, kako dobra je ta družba, ktera zopet vabi duhovne zedinjenih škofij, da naj se vanjo zapisujejo. (Šk. l.)

Iz kranjske Švicarije. (Dober svet mladim, pa tudi starim učencem). Koliko moč imajo sedanjo dôbo časniki, kdo ne vé? Prebirajo jih v raznih jezicah mladi in stari, in človek, ki se med olikane šteje ali kdaj šteti želi, brez njih živeti ne more. Kakor je pa med obilnim številom bukev ali knjig silo veliko slabih in škodljivih, taka je tudi s časniki, zlasti v nemškem jeziku. Pa po bukvah sedanji rod tako željno več ne séga, po časnikih pa kar dihti. In kar človek prebira, po tem se tudi izобрази in njegovega duha se navzame skor nehoté in nevedoma. Človek je učenec ali otrok časnika, ktere ga vedno prebira. In iz tega ozira je svetovati posebno mladim, — stari so velik del preterdi za dober svet — da si naj volijo dobrih časnikov, ne pa slabih in zanikarnih. Slovenci smo v tej reči doslej še dokaj srečni. Drugač je v velikih mestih. Skušnja kaže, da v teh mladi učenci — vseučilišniki — dan na dan po časnikih berskajo tako zelo, da nekterikrat zanemarjajo svoje stanovne učitve in berila. Tega naj bi se skerbno varovali, in posebno si postavili pravilo, da hočejo prebirati le dobre časnike. Kdor pa že ne more drugač, da včasih bere kak zanikaren časopis, naj pri tem nikdar ne zanemarija v resnici dobrega in poštenega. To velja tudi starim in enako olikanim. In Bogu bodi potoženo! koliko jih je med temi sedanji čas, ki vseskozi prebirajo zanikarne liste, za prave keršanske, kateri poživljajo katoliško zavést, pa ne marajo ali jim celo vrata zapirajo. Ali se je potem mar čuditi, da naposled vso katoliško zavést popolnoma zgubijo? In koliko slovenskih učen-

cev je že skusilo to žalostno resnico po velikih mestih in vseučiliših! Iz teh vzrokov naj priporočajo vsi katoliški učeniki svojim učencem le katoliške spise in časnike. Iz tega obzira je izmed nemških listov sploh vse hvale vreden ameriški list „Kath. Volkszeitung, ein Wochenblatt im Interesse der Kirche. Baltimore.“ Veliko bolji je mimo enacih naših evropskih, in čuditi se je, da nemški sicer dobri listi tako malokdaj kaj posnamejo iz njega. Prav nič, bi ne škodovala taka večji katoliška vzajemnost med starim in novim svetom!

Z Gazira na Libanu. V Gaziru, 5 ur od Bejruta, na prijaznem hribu imajo pobožni in učeni očetje jezuiti imenitno propagando za Jutrovo, ki je po nekaj podobna uni v Rimu. O tem kraju bom več povedal, ko pridem v jutrovske popisovanji do ondod; zdaj naj samo to omenim, da pred kratkim sem odpravil v ta izverstni vstav zaboj suhega sadja za misijonske mladenče, ki ga je daroval dobrotni prečast. gosp. Anton Jerina, in na to je ravno prišlo zahvalno pismo od 29. avgusta t. l., iz ktere ga naj nekoliko posnamem. Učeni o. Aleksander Bourquenoud, ki je morebiti nekterim čitateljem znan iz zanimivih spisov v kolinskem časniku „Das heilige Land“, se priserčno zahvaljuje za prijetni dar iz naše dežele (tacega sadja namreč ni na Libanu) in pravi med drugim: „Vaše častito pisanje in poslanje je prišlo v Gazir. Serčna hvala za ta Vaš lepi spomin... Koliko bi se pač zgodilo, ko bi le majhno število (bivših popotnikov) s pisanjem in djanjem misijonarjem pomagalo... Naš oče rektor z menoj in vsimi duhovnimi očeti vred naznanujejo serčno zahvalo vis. č. g. Ant. Jerina-tu, ki je nam poslal to lepo darilo s tolikimi stroški. Ne le, da bode ta gospod z Vami vred v našo molitev izročen, temuč Bog tudi sam take keršanske ljubezni ne bo pozabil. — Število naše mladine je to leto naraslo do 230 mladenčev; naj številniši vstav jih ni imel to leto več, kakor do kacij 150. — Rad bi Vam kaj pisaril o Libanu, toda zderžujemo se zdaj še misliti o politiki, koliko manj da bi pisali.“ — Znano je namreč, da na Libanu so skorej zmiraj kaki upori in vojske, in ondodni rojak Jusuf Karam, ki sedaj po Evropi popotva, je nasprotnik portinega namestnika, ki je sicer tudi katoličan sirskega obreda, pa ne z Libana doma. V taci okolišinah bi bilo gotovo nevarno za vstav čč. očetov, ako bi njih obnaša ne bila previdna.

Maj je kej novega po domačem in tujem svetu?

(Tudi za pekel se terpi.) Undan je znani „T.“ zaničljivo mermal, kako da bi „dogmatika“ med učenimi deli za oliko Slovencev prostor dobila pri „Matici!“ Pa kako dobro se to vjema z današnjo slaboversko dôbo. Ravno dogmatika obsega podstavno bogoslovje (theologia fundamentalis), v kterem se dokazuje resnica, edina resnica katoliške vere. Ko je Avstrija na dvoje razkosana — gotovo ne v svoj naj višji blagor, bi mnogi radi razkosali tudi katoliško vero, na kateri je zastavljena človeška večna osoda, in pač mislimo, preden gre kdo vero premenjat, da bi mogel dobro preštudirati dogmatiko in veliko moliti za razsvitljenje, pa bi gotovo od te vertoglavosti odjenjal. Da se svetu v glavi meša, kaže to, da se tako bogoskrunsko igra s tem, kar je vsak čas bilo naj višjega za človeka. V Gradcu so menda novo „frajgemajndlersko“ vero odpadnika Rongeta pričeli z večerno veselico, z zdravicami, govorile so tudi ženske (sv. Pavel pravi: mulieres taceant in ecclesia, ženske naj molčé v verni občini ali cerkvi), in „glanzpunkt“ praznika je bilo odkritje Rongetove podobe! Bodo mar v ti novi veri odpadnika Rongeta čistili? Med odkrivanjem te figure je neka gospodičinjica pesmico porekovala,

Cesar je bil Ronge kaj vesel. K sklepu se je zopet pe-
sem deklamovala in še le proti polnoči so se „prijatli“
prav dobre volje razšli. Eden prijatlov lažljivih pre-
rekov je hotel v Stanjcu v družbi z novim apostoljstvom
v neki gostivnici govor imeti, kar začno kamni skoz
okno ferčati in zunaj je bil velik hrup. Novi preroki
so si blezo svesti, da jih unkraj groba ne čaka venec
sv. Štefana, ampak delež Iškarjotov, torej se je tudi
govornik hitro v temi zgubil in za nekim germom skril,
vender kakor sam v „Tel.“ piše, bi človek skorej menil, da
on to za svoj prvi čudež ima, da ga preganjavci niso
za germom našli. Še le o polnoči je iz skrivališa izlezel
misleč se varnega, in jo ven iz kraja zavije, toda na
koncu mesta ga zaušnica iz njegove zmote predrami.
Hoče jo uliti, čuti pa, da ga 30leten korenjak za škric
derži. Marsiktero bunko prejme novi junak (!?) za
svojo vero in veliko dlak svoje brade pusti v roki svo-
jega nasprotnika, preden se mu izterga in v bližnjo
koruzo zbeži, kjer se zopet skrije, ter kmali pride tudi
v log in se še bolj skrije. In glej, nov čudež! mesec,
ki se ga je malo poprej tolikanj bal, mu sveti, da gre
zopet proti Gradcu. Kadar pa pride konec loga in iz
njega pokuka, si ne upa ven, ker bal se je lajočih psov.
Čez dolgo časa je priroma novi apostelj v Gradec na-
zaj z mnogim strahom, pa slabim sadom. Ali je pametno,
za pogubljenje tako se truditi? — Take reči naznanja
„Telegraf“, kteremu, kaj pa da, je tudi bridko za brado,
ktero je zgubil apostelj nove svobode. —

(Glej na — konec!) Galerij je bil svoje dni cesarja
Dioklecijana nagnil, da je kristjane preganjal, in dal je
tudi z njim vred veliko kerš. cerkev v Nikomedii podreti.
Kakošno plačilo je neki prejel za to, da je peklu in satanu
roko podal v pomoč ter je terpinčil pravične in Večnemu
kljuboval? L. 310 se Galerija loti rak. V živem telesu mu
drob gnjije, neštevilni červi ga glojejo. Gornji del trupla je
bil tako shujšan, da je bil kakor okostnjak, spodnji pa
od otoka tako napihnen, da je bil kakor méh, in nóg
ni bilo nič viditi. Ne le dvor njegov, temuč celi oddelik
v Sardiki, kjer je prebival, je bil smradú okužen, ki
je puhtel z ležišča njegovih bolečin. Več zdravnikov je
bil dal že pomoriti, ker mu niso mogli pomagati in ne nje-
govega smradú prenašati. Eden izmed njih pa, ki ga je
čakala ravno ta osoda, stopi pred razbolenega in cvile-
čega vladavca in mu reče: „Cesar, motiš se, ako meniš,
da te ljudje morejo tega zlega rešiti, kterege ti je Bog
poslal. Tvoja bolezen ni natorna in z našimi natornimi
pomočki se ne dá ozdraviti. Pomisli, kako si delal z
Božjimi služabniki in z njegovo sveto vero, in jasno ti
bo, kje je otenje za-te. Jest zamorem umreti kakor uni
pred menoj, toda drugi za menoj te bodo tako malo
ozdravili, kakor jest.“

Take pravične maševanja se nam v misli snujejo,
kadar prevdarjamo ostudno sovraštvo, ki se tolikrat raz-
odeva dandanašnji zoper cerkev. Brali smo te dni spis
v stari „Pressi“, kateri nezmerno hvali terpinčenja, pe-
klenja in preganjanja zoper škofo na Laškem, pa ro-
parstva cerkev in samostanov, in s pravo satansko ško-
doželjnostjo hujska vlado, da naj une posnema. Hu-
dobni list vidi nasledke preganjanja na Laškem, vidi,
da je priropana Italija na kraju brezna, v dolgovih do
vtonjenja, razrita od framonstva kakor od kertov, da
si naj boljši državljani niso ne življenja ne premoženja
svesti; — vse to vidi in vender hvali italijansko pre-
ganjanje in želi, da bi vlada na Avstrijskem ravno
tako delala! Ako pa država po enakem djanji postane
tudi Galerijevo strohnjeno in segnijo truplo, zato —
kaj pa — „Presse“ ne praša, ravno ker je psevdolibe-
ralstvo slepo, kakor je bil Galerij.

Galerij je sicer na omenjeno rezo opominjanje spo-
znal, da višji Bitje nad njim gospoduje, tudi je kričal:

„Sej hišo božjo bom zopet zidal in za svoje hudodel-
stvo bom zadostoval!“ toda še le ko ga je terpljenje
tako premagalo, da ga kar ni mogel več prenašati, ta-
krat še le je v imenu vsih Avgustov preklical z razkli-
cem 30. aprila 311 vse sklepe, ki so bili dani zoper
cerkev. Bilo je prepozno. Prepozno zanj, ki je umerl
še tisto leto; — prepozno za cerkev, ker Maksimin
Daja, njegov naslednik, ni maral za njegov ukaz. Precej
po Galerijevi smerti je jel na preganjanje misliti, in
sicer v začetku bolj na skrivnem. Skriva je vravnal
deputacije iz večjih mest, ki so morale tirjati, da naj
se cerkve podrejo in verniki preklicajo. Dal je kovati
psovavske spise zoper Jezusa in njegovo sveto resnico
ter jih razširjati po mestih in po deželi. Otroci revički
so se morali teh preklinjevanj po šolah na pamet učiti,
in tako se je celi dan skrunilo ime „Jezus.“ Potem so
očitno razglasili, da vlada je prisiljena saj tiste mesta
oprostiti kristjanov, ktere to naravnost tirjajo. Pol leta
je bil sicer mir in potem mesca listopada 311 se začne
v novo preganjanje kristjanov. Velika modrijanka in
preserčna devica ter junakinja sv. Katarina je takrat
dala med drugimi svojo čisto kri za Kristusovo vero.
Veliko Armenijo je Maksimin zgolj zato z vojsko na-
padel, ker se je bila pokristjanila. Maliku Jovu je butec
obljubo storil, da bo celo ime keršansko zaterl, ako mu
dodeli zmago zoper socesarja Licinija.

Licinij pa je k Bogu molil za pomoč, učil tudi
svojih 30.000 vojakov moliti, in premagal je 70.000
Maksimovih, ki so bili tako ostrašeni, da niso ne pišic
in ne mečev rabili; na suhem in na vodi je bil pre-
ganjavec keršanstva tako vtesnjen, da si ni vedil več po-
magati.

Sam si je zavdal nesrečnež, toda poprej je še ve-
liko jedel in pil, da bi še naposled življenje vžival, to-
rej je strup le počasi moč skazoval in delal mu je strašno
terpljenje. Razbesnjen od bolečin je skoz štiri dni goltal
polne pesti persti, kakor kdo, ki ga steklena lakota
mori. Tuleč se je po tléh valjal, v zemljo grizel in s
toliko serditostjo ob tla in ob steno z glavo butal, da
so mu oči iz jám stopile ter je oslepel. V tem stanu
je menil, da Jezusa Kristusa vidi na sodnjem stolu,
kako je — obdan z belo oblečenimi bitji — njega sodil,
in s kričem mu je odgovarjal: „Nisem jest storil, ampak
drugi! Godilo se je zoper mojo voljo!“ Kakor premagan
od bolečin in peklenja vesti je spoznaval svoje hudo-
delstva in jokajoč je prosil Jezusa, da naj se ga usmili.
Štiri polne dni je bil v tem živem peklu. Pred smertjo
je občutil še več del tistih bolečin, s kterimi je dajal
spričevavce (marternike) terpinčiti. Umerl je stokajoč
kakor kdo, ki ga ogenj sežiga, l. 313. Njegov osem-
letni sin Maksimin je bil obglavljen, njegova žena, ki
je bila dala v Antijohii veliko pobožnih žen utopiti, je
bila veržena v reko Orontes.*)

Pač dobro je take neoveržljive dogodbe prevdarjati,
ktere jasno kažejo, ne le da pravica Božja vselej hu-
dodelnika doseže, temuč še to, da preganjavci cerkve
Kristusove delajo dostikrat prav z jasno zavednostjo,
da je njih počenje krivično. Kteri cerkvi sovra-
ljivi „psevdoliberalci“ se more dandanašnji izgovarjati,
da mu katoliški uk ni jasen? Mlade in in stare vidimo
in slišimo, da resnici, veri in cerkvi kljubujejo, kjer
koli jim je prilika — in pa s koliko živostjo, s kolikim
ognjem, s kako sladko zadovoljnostjo! Kdo tacih se
bode mogel z nevednostjo opravičevati? — „Utinam ul-
tima respicerent!“ — „Da bi pač pomislili, kaj bode na
zadnje iz tega!“ ... Tedaj: „Quidquid agis, prudenter
agas et — respice finem!“ — „Kar koli delaš, modro
delaj, in glej, kakošen bode konec!“ —

*) Lactant. de morte persec. in drugl. gl. „Pariz u. die Lüge.“

To so možje! Mož nimamo mož, — to se sem ter tje toži, in tolikrat po pravici. S tim večega spoštovanja vredni so pa tisti, ki se o takih časih res možje kažejo. To velja o možeh iz plemenitega, učenostnega in meščanskega stanja, ki so v Gradcu razglasili znano pismo, v katerem naj katoličani očitno spoznajo svoje katoliško prepričanje in svojo vdanost do poglavarja sv. cerkve. Le-ti, pravi omenjeni ameriški list, zaslužijo, da jih res može imenujemo. Njih beseda veje kakor hladna jutranja sapa, pihljajoča v bolnikovo sobo. Cerkvi sovražni protesti pa so proti temu razglasu, kar je sključen medluh ali jetičnik proti ravnemu planinarju, ki ga je sama moška živost in krepkost.

Iz zborov. Tirolski deželni odbor predlaga v deželnem zboru pristavek k novi srenjski postavi od 9. pros. 1866, po katerem ima srenjsko predstojništvo pravico, da sme izstopivše ude srenjskega predstojstva ali zastopa k njih dolžnosti opominjati, in ako bi se branili, jih z globo do 10 gl. kaznovati. Taka pravica gre tudi srenjskemu zastopu v enacih primerljivejših. Okrajni zastop in deželni odbor zamoreta kazen do 20 gl. zvikašati.

V graškem zboru je zahvalna adresa za vstavo sprejeta z 48 zoper 4 glasove. Kaj majhna je manjšina, pa celo nasprotniki priznajo, da v obravnavi o adresi je bila pri manjšini palma govornišva. In dosegel je venec baron Buol, ki je govoril s katoliškega stališa in torej tudi zastran Slovencev. Gre pa gotovo mojsterstvo tudi gg. Vošnjaku in Hermanu. Buol je rekel, da cerkveno-konservativna stran, k kateri se on šteje, se ne vdeležuje čutila hvaležnosti za državne temeljne postave. Klical je večinarjem: „Dokler bo v sedanjem boju donel glas: Tu Welfi, tu Ghibellini (namreč razcepljenje)! dotlej se pogreša avstrijska zavednost; torej prosim Vas: „Pomirite se s svojimi slovenskimi brati!“ (Kaj pomislika vredne besede tudi ljubljanski nemčevavski stranki!) — „Mir z vsimi narodnostimi, kjer koli so na Avstrijskem!“ — „Cerkvena stran ni uporna (rekcijska), rimska cerkev od nekdaj ni navezana na nikakoršno državno vstavo. Nespametno se je zoper cerkev vojskovati. Vojskujoči Rim je še vselej zmagal. — Dvalizem je od državopravne strani nesreča za Avstrijo, z njim je celota Avstrije pretresena, denarska revšina priklicana, in odkar je na podlagi zborne večine na kermilu nemško-liberalna stranka, iščejo tretji Slovenci, ki so vendar večina v državi itd. Buol vidi edinomočiči blagor Avstrije v naravni federativni sistemi z neposrednimi volitvami v narodovski zastop. — Dr. Vošnjak je govoril zoper trenje Slovencev na Avstrijskem in Ogerskem, imenuje sedanji stan Čehov „svitlo podobno nove svobodnjaške dobe“, in da vendar adresa vladarja kliče še k ojestrejšim pomočkom; „to vendar ne more drugo biti kakor obsedni stan in vislice.“ — „Slovensko ljudstvo na Štajerskem nova era z izpostenjem ozdravlja: nemški vradniki, neznajoči slovenskega jezika, so postavljeni v slovenske kraje, in slovenski vradniki so kakor za kazen prišli v nemške okrajine“ itd. — Temu nasproti so večinski govorniki z navadnim orodjem ongavili. Šloffer je z betom udrihal po škofih, po papeževem nagovoru in konkordatu, kakor da bi le-ti branili zboru in cesarju postave dajati! Takemu rožljanju nasproti je Herman rekel, da v Avstriji se velikrat toliko več zoper svobodo greši, kolikor z večim hrušem se taista oznanuje, da februarjeva in grudnova vstava le Nemcem vgaja, do družih narodov nima serca, zastoj se je po Sadovi pričakovala avstrijska politika. „Ponemčujite“ in „zoperkonkordatujte“, to je glasilo itd. Vitez Carneri je natolceval, da episkopalizem, feudalizem in slavizem pomaga na noge

pokopanemu absolutizmu, govoril o knuti, zabavljaj čez konkordat; dr. Graf ravno tako zoper katoliško adreso ki je v prid alokucije. Le-ta šteje 130.000 podpisov, ktere vender govornik psuje za „Kerzelweiber, Messner, z nekterimi plemenitniki!“ — Kaiserfeld je djal, ko bi se bil konkordat po vsi resnosti spolnoval, bi se bila občinska družba v brezno hinavšine in brezverstva pogreznila in okamnela kakor nekdanji Egipčani in Indi. (Blagotinšek je blezo pozabil, da poslušavci in bravci tudi znajo „misliti“, pa da „napuh gre pred padcem.“) Rechbauer je goričeval zoper „Slovence in ultramontane.“ Tu ni treba spominjati, kako vsi na en boben bijejo, in pri takem duhu po Gradcu ni čuda, da Ronge ondi motovili in mnogim zmešanim še bolj možgane blodi.

Novo berilo iz vsih vetrov. Liborio Romano je v bolnišnici v Florencii umerl v naj večji revšini. Kdo je ta Liborio? Nekdanji napolitanski minister v piemonskem nepoštenem podkupljenstvu. Božji pravici še noben iškarjot ni odšel. — Z Dunaja vejo „novi tirolski glasi“, kako silno se je skrunil ondi praznik Marijnegarajstva. Po kavarnah so celo zanikarne popevke veselje naznanovale, češ, da so nadležni prazniki odpravljeni. Naj večji del ljudstva je derlo na očitne ljudske veselice: pa ravno pri teh se je ta dan dokaj nesreč pripetilo, zlasti pri samokresnem streljanju. Več jih je zgubilo pri tem kaj perstov, dva mlada gospoda sta bila ostreljena v oči, enemu so uho odstrelili, veliko družih je bilo poškodovanih pri tepežih. Pri spodobnem obhajanju praznika bi se jim take nesreče gotovo ne bile pripetile. L. 1683 je bil Dunaj na prošnjo Marije D., in sicer ravno o tem času, kakor po čudežu rešen turške grozovitosti: je mar to dunajsko divjanje zdaj hvala za pomoč? Takrat je bila vsa vojašina zjutraj v praznik Marijnegarajstva imena pri sv. maši, poljski kralj sam in ob enem višji vojvod je bil pri sv. Obhajilu in s klicom „Jezus, Marija,“ so potem napadli štirikrat močnejšega sovražnika ter ga premagali z Božjo pomočjo. Zdaj pa mnogi Dunajčani tako praznike skrunijo, kakor bi bili sami turčini postali! — Kakor zmiraj, tako tudi zdaj napovedujejo vojsko. Prusija in Francija se imate spopasti. Tudi temu se neki poseben pomen pripisuje, da naš cesar gre v Galicijo, kjer ima ogledovati 40.000 vojakov, ruski cesar pa tudi ob ravno tistem času ima priti z vsimi ministri v Varšavo, kjer bo menda 80.000 vojakov ogledoval. — Čencá se da Madjarija iše Galicijo k Ogerskem pritakniti. Da bi se „Magyarország“ rad razširil, je že verjeti, in da bi nemški liberalizem takraj Litave potem še večji moč imel, tudi ni tajiti; dvomiti pa je, da bi bilo to v prid avstrijskega „kaiserthum-a.“ — Mestna policija v Lincu je pod pečat djala vse iztise pastirskega lista, ki so bili od mil. škofa odmenjeni za razposlanje med vernike. — Španjolska vlada je menda obljubila Francii 30.000 vojakov, ki pojdejo Rim varovat, ako vstane vojska med Francijo in Prusijo. Dobro! —

Duhovske spremembe.

V ljubljanski škofii. G. Jan. Šafar, duh. pom. v Metliki, gre ravno tako na Verhniko; g. Jan. Štamcar, sem. duh., v Metliko; g. Peter Krištofič, duh. pom. pri sv. Križu p. Terž., za administ. na Vojsko; g. Jan. Ankerst, benef. v št. Vidu pri Berdu, za administ. na Javor. — Umerli so p. n. gg.: Jan. Marinko, fajm. v Logatcu, 13. (fara razpis. 14.). — Jernej Arko, novomeški prošt, 14. — Jakop Jerin, fajmošter pri Beli cerkvi, 13. (fara razpisana 16. tega mesca); — 10. t. m. pa v ljublj. frančišk. samostanu v. č. o. Hijacint Herzenjak, gvardijan v Samoboru. R. I. P.! —